

TÜSİAD YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ TOPLANTISI KONUŞMASI**ORHAN TURAN – TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI****16 Haziran 2023**

Sayın Başkan, değerli Divan üyeleri, değerli TÜSİAD üyeleri, kıymetli basın mensupları, kıymetli konuklar,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Geçtiğimiz ay yapılan seçimlerle, ülkemizi ikinci yüzyılına taşıyacak yönetimi ve parlamentoyu seçtik. 13. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı, kabinesini ve tüm vekillerimizi yeniden tebrik ediyorum.

Şimdi hepimizin birinci vazifesi; ülkemizi, ortak gayemiz olan muasır medeniyetler seviyesine taşımak için çalışmak.

Cumhuriyetimizin birinci yüzyılındaki kazanımları korumalı, güçlendirmeli ve eksikliklerini gidermeliyiz. İkinci yüzyılımızda ulaşmak istediğimiz hedefimiz için, bu parlamento döneminde elde edeceğimiz kazanımlar, çok önemli olacak.

Ben de bugünkü konuşmamda, ülkemizin çok hak ettiği konuma, süratle ulaşabilmesi için yapılması gerekenlere odaklanmak istiyorum.

Önümüzde uzun bir yapılacaklar listesi olabilir. Çünkü ülkemizin potansiyelinin, bugünkü konumuna kıyasla, çok daha yüksek olduğuna inanıyoruz.

Güçlü bir tarihsel mirasımız, köklü bir kültürümüz var.

Jeostratejik açıdan çok önemli bir coğrafyadayız.

Dinamik genç nüfusumuz, dünya çapında uzmanlarımız ve bilim insanlarımız var.

Ülkemizin demokrasi geçmişi köklü.

Ekonomik yapımız, sanayimiz ile bulduğumuz coğrafyada öne çıkıyoruz.

Dünyaya entegre, her yerle güçlü bir ekonomik ilişkisi olan bir iş dünyamız var.

Bürokratik kadrolarımızın sorunları çözme kabiliyeti yüksek.

Nice tecrübeli devlet ve siyaset insanımız var.

Sivil toplum geleneğimiz canlı.

Bu potansiyellerimiz ülkemizi çok daha yukarılara taşıyabileceğimizi gösteriyor.

Uluslararası rekabet gücümüzü daha da artırmamız gerekir.

Bölgesel ve küresel sorunların çözümünde çok daha etkin olabiliriz.

Bilim, teknoloji ve sanatta uluslararası kıyaslamalardaki yerimizi çok daha yukarılara taşıyabiliriz.

Mevcut sorunları el birliği ile aşıp ülkemizi cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında bir üst lige taşıyabiliriz. Bunun için de konuşmak, söyleşmek gerekiyor.

Arzumuz; ülkemizin barış, huzur, istikrar ve refah toplumu olma yolunda, en ileri seviyeye ulaşması.

Türkiye, coğrafya ve nüfus olarak büyük; bölgesel, etnik, ekonomik, sosyal, kültürel açılardan farklılıklar sergileyen bir ülke... Haliyle demokratik uzlaşma mekanizmasına ihtiyaç duyan bir ülke.

Cumhuriyet yönetimi, toplumun tüm vatandaşlarının eşit katılımı üzerine kuruludur. Bu meclis döneminde temel beklentimiz, demokrasi ve eşit vatandaşlık doğrultusunda ileriye gitmek. En ağır sorunları bile, meşru zeminde tartışarak çözüm üretebiliriz.

TÜSİAD olarak, bir süredir toplumun farklı kesimleri ile söyleşme toplantıları düzenliyoruz. 100. Yılımız vesilesiyle, “Cumhuriyetimizin 2. Yüzyılına Girerken” adlı projemizi başlatmıştık. İnanç, etnik kimlik, cinsiyet, toplumsal grup, sınıf farkı gözetmeden, cumhuriyetimizin ikinci yüz yılı için, Türkiye hayalimizi konuşmaya başladık.

Cumhuriyeti ve demokrasiyi birlikte nasıl güçlendireceğiz?

Refahı artırırken bölüşümü daha adil nasıl yaparız?

Çevreyi koruyan bir kalkınma nasıl olmalı?

Küresel dönüşümlerde ulusal stratejimizi nasıl konumlandıracağız?

Bu sorulara cevap aradığımız toplantılar, farklı kesimlerin birbiriyle konuşabilmesinin, diyalog kurabilmesinin mümkün olduğunu gösteriyor. Bu toplantılar bize, söyleşme kavramının ne kadar kıymetli olduğunu gösterdi. Bu hafta sonu da iki çalıştay farklı illerde düzenleyeceğiz. Toplantılarımıza sonbahara kadar devam edeceğiz. Daha önce de sizlerle paylaştığım gibi, bu çalıştayların çıktılarını yine sonbaharda kamuoyu ile paylaşmayı planlıyoruz.

TÜSİAD olarak biz de bu dönemde çözümün bir parçası olmaya, diyalog kanallarını hep açık tutmaya ve ülkemizi hak ettiği yere çıkaracak tüm çabalara katkı vermeye hazırız.

Değerli üyeler, değerli konuklar,

Toplumun yarısını oluşturan kadınların hala şiddet görmesi, iş hayatında ve toplumsal hayatta ayrımcılığa uğraması, Türkiye’nin ikinci yüzyılına yakışır özellikler değil. Bu nedenle ikinci yüzyılımızın ilk parlamentosundan beklentilerimizden birisi de 2021’de ayrılmış olduğumuz İstanbul Sözleşmesine geri dönülmesi. Ayrıca ulusal düzeyde elimizdeki en güçlü yasal düzenleme olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu’na daha sıkı sarılmak ve en etkili şekilde uygulamak zorundayız.

TÜSİAD olarak uzun yıllardır toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışmalar yürütüyoruz. Çünkü ülkemizin hak ettiği demokrasi ve kalkınma düzeyine ulaşmak için, bunu önemli buluyoruz.

Kadınların ve erkeklerin ekonomik yaşama, karar alma mekanizmalarına, siyasete ve toplumsal hayata eşit katılımı olması gerektiğine inanıyoruz. Parlamentodaki kadın oranının yüzde yirmiye yükselmesine rağmen, toplumun yarısının temsili açısından maalesef yetersiz düzeyde olması, eşitlik yönünde daha fazla çaba gösterme konusundaki sorumluluğumuzu artırıyor.

İkinci yüzyılımıza girerken, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusunu tartışma dışı bırakmalıyız. Eğitime erişim, işgücüne katılım, siyasette ve çalışma hayatında karar alıcı pozisyonlarda yer alma ve bakım sorumlulukları alanlarındaki kadın-erkek eşitsizliklerini ortadan kaldırmalıyız.

Yeni döneme ilişkin bir başka beklentimiz ise kapsamlı bir eğitim reformu.

Küresel rekabet giderek yoğunlaşıyor. Yapay zeka uygulamaları başta olmak üzere, dijital teknolojilerde baş döndürücü gelişmeler yaşanıyor.

Böyle bir çağda eğitim sistemimiz çocuklarımızı ve gençlerimizi ezberciliğe değil; özgür, eleştirel ve yaratıcı düşünceye yöneltmeli.

Gençlerimizin, teknik ve sosyal becerilerini yükseltmeliyiz. İyi yabancı dil konuşmalarını sağlamalıyız. Gençlerimiz dünyadaki gelişmeleri takip edebilmeli. Eğitim sistemimiz tüm çocuklarımıza fırsat eşitliği sağlamalı. Tüm çocuklarımıza kreşlerden başlayarak, kaliteli eğitim vermeliyiz. Büyümenin nimetlerinden sadece iyi bir eğitimi finanse edebilenler yararlanmamalı; herkes yararlanmalı. Bu unsurları hayata geçirecek bir eğitim reformunu hızla gündeme almalıyız.

Önce pandemi, ardından depremin etkilerinin eğitimde daha fazla fırsat eşitsizliğine yol açmaması için de, elbirliğiyle çalışmaya devam etmeliyiz.

Değerli üyeler, değerli konuklar,

Demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, toplumsal cinsiyet eşitliği ve eğitim reformu gündemimizin önemli başlıkları.

Bu başlıkların yanına, değişen küresel sistemin etkin bir aktörü olmak, iklim değişikliği ile mücadele ve dijital dönüşüme hazır olmayı da eklemeliyim.

Bu başlıklar, bugünümüzü olduğu kadar, yarınımızı da doğrudan belirleyecek olsa da, gündemi daha acil konular dolduruyor. Bunların en başında ekonomi geliyor.

Göstergeler, ekonomide ciddi bir tabloya işaret ediyor. Artık hem cari açık hem bütçe açığı veriyoruz. Çifte açık, çözülmesi zor bir denklem yaratıyor.

Finansal sektörün, temel işlevi olan, kaynakların rasyonel dağılımını yerine getirmekte zorlanmaya başlamasının sonuçlarını, hepimiz yaşadık.

Gösterge faiz oranının sürekli olarak düşürülmesine rağmen, reel sektörün krediye erişimi giderek zorlaştı. Ticari kredilerin artış hızı enflasyonun bir hayli altına indi. Finansmana erişim sorunu yatırımları baskıladı. Fiyatların ekonominin gerçeğini yansıtmaz hale gelmesi, özel sektörün risk ve getiri hesaplamalarını güçleştirdi. Bu da yatırım kararlarının ertelenmesine, yeni istihdam yaratma kapasitesinin azalmasına ve büyümenin zayıflamasına yol açtı.

Tüketim artışı, yurtiçi üretim artışı yerine ithalat ile karşılandı. Nitekim büyüme rakamları ve ardından gelmiş olan sanayi üretimi ve dış ticaret verileri bu durumu gösteriyor.

2021'in ilk çeyreğinden bu yana üretim-tüketim makası açılıyor. 2023 ilk çeyrek büyüme rakamlarında yıllık olarak sanayi %0.8 gerilerken, tüketim %16.2 arttı.

Bu durumun aşılabilmesi için para ve finans politikalarının değişmesi gerekiyor. Finansal kesimin iyi çalışması çok önemli. Finansal kesim sağlıklı olduğu, kendi fiyatlamalarını yapabildiği ölçüde, reel kesim de sağlıklı olur. İzlenecek olan politikalar, reel kesimin olağan yollardan finansmana ulaşabilmesini sağlamalı; üretim ve yatırımın önünü açmalı.

Bu çerçevede, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz, Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek ve Merkez Bankası Başkanı Sayın Hafize Gaye Erkan'a görevlerinde başarılar diliyorum.

Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Mehmet Şimşek'in rasyonel politikalara dönüş vurgusunun bu doğrultuda çok önemli bir adım olduğunu düşünüyoruz. Sayın Bakan'ın da ifade etmiş olduğu gibi, kolay çözümler ya da hızlı sonuç verecek yöntemler bulunmuyor olsa da, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve öngörülebilirlik prensipleri doğrultusunda, kural temelli politika yapımına bağlı kalınması, ekonomideki bu zor durumun aşılmasını sağlayacaktır.

Sayın Bakan'la az önce son derece faydalı ve yapıcı bir toplantı gerçekleştirdik. Ekonomimize ilişkin görüşlerimizi ve önerilerimizi Sayın Bakan'la paylaştık.

Ekonomimizin çok daha iyi bir noktaya evrildiğini görmek, hepimizin ortak arzusu.

Bu çerçevede, Ekonomik ve Sosyal Konseyin, geniş bir yelpazede, toplumun çeşitli kesimlerinin temsilcilerinin katılımıyla, ekonomik ve sosyal sorunlar ile bunlara ilişkin çözüm yolları hakkında görüş üretilmesinde önemli bir katkısı olabileceğini de değerlendirmekteyiz.

Değerli üyeler, değerli konuklar,

Enflasyon bu ay için biraz gerilemiş gözüküyor. Ancak devam eden zamlar ve TL'de yaşadığımız hızlı değer kaybı, bu sorunun bir süre daha bizimle kalacağını gösteriyor. Oysa ki sağlıklı bir büyüme ortamının ilk şartı, fiyat istikrarı.

Paranın değerini korumak, parasal ve finansal istikrarı sağlamak görevi, merkez bankalarına verilmiştir. Merkez bankaları ekonomi yönetiminin merkezinde yer alırlar. Fiyat istikrarını sağlamak, mali sistemin sistemik risklerini kontrol altında tutmak ve ödeme sistemlerinin kesintisiz işleyişini gözetmek üzere çalışırlar. Merkez bankalarının bu fonksiyonları büyüme, istihdam ve refah artışı için, yaşamsal önemdedir.

Önümüzdeki dönemde Merkez Bankamızın, kurumsal bağımsızlıkla birlikte bu misyonunu yerine getireceğini görmek, en büyük dileğimiz.

Fiyat istikrarının acilen sağlanması konusu, Türkiye’nin rekabet gücünün artırılması ihtiyaının ihmal edilmesine yol amamalı. Türkiye ekonomisinin tek meselesi, enflasyon ve faiz politikası değil. Ülkemiz uzun yıllardır ekonomik yapısında gerekli dönüşümü sağlayamadı. Ekonomi politikası olarak hep para ve finans politikalarına biraz da, dış ticaret politikasına başvuruldu. Ama ekonomi deyince sadece konjonktürü hedefleyen politikaları anlamamalıyız. Umuyorum ki para politikalarında başarıyı yakalarız. Makroekonomik istikrarı kısa sürede sağlayıp, artık para politikasını konuşmaktan vazgeçeriz. Böylece asıl konuşmamız gereken konuya yoğunlaşabiliriz. Ekonomik yapıyı dönüştürmeye ve rekabet gücünü artırmaya başlayabiliriz.

Gelir dağılımının iyileştirilmesi, büyümenin kapsayıcı olması ve hiçbir toplumsal kesimi geride bırakmama ilkelerini de unutmamalıyız.

Bu çerçevede vergi sistemini daha adil hale getirmeliyiz.

Yoksullukla mücadeleyi gclendirmeliyiz.

Sosyal koruma yardımlarını daha etkin ve kurumsal yapmalıyız.

Refah devletini derinleştirmeliyiz.

Yirmi birinci yüzyılın ikinci çeyreğine ilerlerken, mevcut üretim yapımızı gncellemeliyiz.

Geleneksel yöntemlerle geleneksel üretime devam ederek küresel piyasalarda var olamayız. Dünya ticaretinde yüksek teknolojiли ürün ve hizmetlerin payı artarken düşük ücret, düşük beceri, düşük teknoloji ile üretilenlerin payı azalıyor.

Rekabet gücümüzü artırmak için, ileri teknolojiли ürün ve hizmetlere yönelmeliyiz.

Daha fazla katma değer yaratmalıyız.

Girişimcilerimizi ve KOBİ’lerimizi kurumsallaştırmalıyız.

Çalışanlarımızın becerilerini çağa uydurmalıyız.

Yeşil dönüşümü bütün bunlarla eř anlı olarak başarmalıyız. Bu dönüşüm tarımdan sanayiye, inşaattan hizmetlere tüm sektörleri ilgilendiriyor. Bu dönüşüm için bir dizi alanda çok sayıda reforma bir an önce başlamalıyız.

Bu reformlarla finansmana erişimi iyileştirmeliyiz.

Kayıtlı çalışmayı teşvik etmeliyiz.

Sadece son iki ayda sanayi, verimlilik, yüksek teknoloji alanlarında raporlar yayınladı.

Verimliliği artırmalıyız. Sanayide yapısal değişimin duraklamasına paralel olarak, verimlilik artışının da sınırlı olduğunu gördük. Her firmanın daha verimli olmasını sağlamamız gerektiği gibi, kaynakların girişimler arası dağılımını da iyileştirmeliyiz. Verimliliği yüksek olan işletmeleri, sanayi portföyümüzde artırmalıyız.

Rekabet koşullarını daha adil hale getirmeliyiz. Piyasa engellerini kaldırmalıyız.

iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün geliştirilmesini teşvik etmeliyiz. Eğitim-istihdam bağlantısını gclendirerek vasıf uyumsuzluğunu gidermeliyiz.

Beyin göçünü durdurmalıyız.

Aksi halde global trendleri kaçıırız.

Değerli üyeler, değerli konuklar,

Dijital dönüşüm ve yeşil dönüşüm Avrupa'nın da geleceğini şekillendiren iki temel dinamik.

Geçtiğimiz hafta Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu BusinessEurope Başkanlar Konseyi Madrid Zirvesindeydik. Avrupa iş dünyası açısından da temel öncelik rekabetçiliğin artırılması.

TÜSİAD olarak misyonlarımızdan birisi de ülkemizin iş dünyasını yurt dışında temsil etmek. Dünya piyasalarında ülkemizin ekonomik çıkarlarını korumak için çalışıyoruz.

Seçimler sonrası dönemde Türkiye-AB ilişkilerinin canlandırılması ve somut bir zeminde ilerlemesi, hem bizim, hem de Avrupa'nın ortak menfaatini oluşturuyor. Türkiye doğu-batı aksında Çin'den Almanya'ya kadar; kuzey-güney aksında ise Rusya'dan Suudi Arabistan'a geniş bir coğrafyadaki en etkili bölgesel güç. Bu özelliğiyle tüm Avrupa'nın rekabetçiliğine ve açık stratejik özerkliğine katkı sağlama potansiyeline sahip.

Net-sıfır sanayi yapılanmasından, Gümrük Birliği'nin güncellenmesine kadar, gelecek odaklı pek çok başlıkta zaman kaybetmeden harekete geçilmeli. Stratejik alanlarda Türkiye-AB işbirliği ortak menfaatler doğrultusunda derinleştirilmeli.

İstikrarlı, dirençli ve sürdürülebilir yeni dünya düzeni için, AB ile entegrasyon perspektifini koruyarak, ortak yol haritası belirlenmeli. Üyesi olduğumuz BusinessEurope zirvesinde ve bu zirve çerçevesinde yaptığımız temaslarda tüm bu noktaları vurguladık.

BusinessEurope, Avrupa'nın açık stratejik özerkliğinin ve ekonomik direncinin artırılması için yaptığı öneriler arasına, Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin, yeşil ve dijital dönüşüm politikalarını da kapsayarak güncellenmesini de almış bulunuyor.

Avrupa'da yeşil ve dijital dönüşüm gündemi Türkiye için çok önemli. Tedarik zincirlerinin kısaltılması, çeşitlendirilmesi, yakın coğrafyaya ve ortak değerlerin paylaşıldığı ülkelere taşınması, ülkemiz için birçok fırsat barındırıyor. Uluslararası güç dengelerinin ne yönde değişeceği konusunda farklı görüşler var. Tüm bu unsurları bir arada ele aldığımızda, ilkeler ve kurallar bazlı dış politika önemli hale geliyor.

AB bir siyasi ve ekonomik istikrar, barış ve güvenlik projesi. Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, AB ile vize serbestisinin hayata geçirilmesi gibi alanların, yeni hükümetin icraatında yer bulacağına inanıyoruz.

Değerli konuklar,

Hepimizi derinden sarsan deprem felaketini konuşmamda en sona bırakmış olmam, konunun öncelik sıralamasında sonda yer almasından kaynaklanmıyor. Tam tersine, en çok aklımızda bu konu kalmalı. Seçim süreci deprem gündemini geri plana itmişti. Şimdi dikkatlerimizi yeniden bu konuya çevirmeliyiz.

Gerek yaşadığımız depremin yaralarını sararak bölgenin eskisinden de daha iyi bir biçimde ayağa kaldırılması, gerekse de İstanbul depremine hazırlanmamız açısından deprem en hayati konumuz. Deprem görev gücümüz iki senedir Marmara depremine dönük olarak iş dünyasının bilinçlendirilmesi konusunda çalışmalar yapıyor. Bugünkü panel oturumumuzda ise bölgenin yeniden ayağa kaldırılmasını ele alacağız.

Anladık ki gerçek beka sorunu, deprem. Hem merkezi hem de yerel yönetim düzeyinde birçok konuyu yeniden ele almamız gerekiyor. Deprem öncesinde kentleri depreme dirençli hale getirmeliyiz. Gerçekleşmesi kaçınılmaz olan depremler sonrasında da yardımları hızlı ve etkin biçimde yapabilmeliyiz. Bunun için yeni bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Bu yaklaşımın ana unsurunu da yönetim konuları oluşturuyor.

Kurumlarımızı ve kurallarımızı güçlendirerek, afet yönetiminde planlı ve katılımcı bir süreci hayata geçirelim.

Bu nedenle siyasi kutuplaşmanın ve kısa vadeli önceliklerin, bu gerçek beka sorununu gölgelemesine izin vermeyelim.

Deprem bölgesinin yaralarını sarmak için var gücümüzle çalışmaya devam edelim. Marmara bölgesi için hazırlıklarımızı da süratle tamamlayalım.

Deprem deyince aklıma Voltaire'in Candide ya da İyimserlik başlıklı kitabı geliyor. Aydınlanma çağının en önemli isimlerinden olan Voltaire bu kitabı 1755 yılındaki Lizbon depreminin ilhamı ile yazar. Candide, bir felaketten diğerine savrulurken, iyimserliğini hep korumaya çalışır. Sonunda Candide, İstanbul'da bir bahçıvanla yaptığı konuşmadan, insanın dünyasını iyileştirmesinin, herkesin elinden gelen işin en iyisini yapması ve üretmesiyle mümkün olduğunu anlar.

Biz de yurdunu çok seven iş insanları olarak üretiyoruz, yatırım yapıyoruz, istihdam yaratıyoruz, iş ve aş sağlıyoruz. Elimizden gelenin en iyisini yapmaya; üretime, yatırıma, ihracata, ülkemiz için değer yaratmaya devam edeceğiz.

Elbirliğiyle, ülkemizi ikinci yüzyılında hak ettiği yere taşıyacağız.

Bizim iyimserliğimiz, ülkemizin geleceğine duyduğumuz güvenden geliyor.

Bu memleket bizim, hepimizin.

Sizleri sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.